

Hal in het hoofdkantoor van VluchtelingenWerk Nederland in Amsterdam

INTERVIEW

‘Statushouders krijgen vaak woningen toegewezen die niemand anders wil’

Statushouders worden in de watten gelegd. Doordat zij voorrang krijgen op beschikbaar komende woningen, kunnen Nederlanders geen woning meer vinden. Feit of fabel? Erna Lensink, beleidsmedewerker integratie van VluchtelingenWerk Nederland, geeft antwoord.

Auteur: Stefanie Rondags
23 december 2023

Met bijna 2,5 miljoen stemmen was de PVV een overtuigende winnaar bij de Tweede Kamerverzkiezingen van november 2023. Uit een onderzoek van het RTL Nieuwspanel onder ruim 2500 PVV-stemmers blijkt dat voor 87 procent van hen immigratie een belangrijke reden was om voor Wilders te stemmen. Het sentiment is: Nederland is vol. Er zijn niet genoeg woningen voor alle Nederlanders, laat staan voor statushouders.

Het partijprogramma van de PVV speelt in op dit sentiment. Als het aan Wilders ligt dan krijgen statushouders geen voorrang voor woningen meer. Wat vindt u daarvan?

‘Ten eerste: inderdaad, er is een groot woningtekort. Maar landelijk gezien wijzen woningcorporaties en gemeenten slechts 10 procent van alle vrijkomende sociale huurwoningen toe aan statushouders. Het is natuurlijk heel vervelend als je al lang op een woning wacht, maar het is niet terecht dat statushouders daar de schuld van krijgen. Het komt door het woonbeleid van de afgelopen jaren. Op individuele basis betekent die 10 procent dat een niet-statushouder een paar maanden langer op een woning moet wachten. Dus waar hebben we het eigenlijk over?’

Hoe lang duurt het voordat statushouders een woning toegewezen krijgen?

‘Lang. Statushouders zijn ook de dupe van het woningtekort. Eigenlijk moeten ze, zodra ze een verblijfsvergunning hebben, binnen veertien weken een passende woning toegewezen krijgen. Gemeenten halen deze termijn nu bij lange na niet. Van de statushouders wacht 70 procent langer dan veertien weken, zo’n 3 procent zelfs langer dan een jaar. Dit geldt vooral voor mensen met een groot gezin of alleenstaanden. Voor hen is het moeilijk een passende woning te vinden. Ook mensen die nog wachten op gezinshereniging wachten vaak lang. Al die tijd leven ze in de overvolle opvangcentra. Na de vluchtellende die ze hebben doorstaan, snakken deze mensen naar een veilige en fijne plek, waar ze weer een leven op kunnen bouwen.’

Hoe werkt de toewijzing van woningen?

‘Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) gaat eerst na of de statushouder binding heeft met een bepaalde gemeente. Bijvoorbeeld omdat er eerstegraadsfamilieleden wonen, omdat er specifieke medische behandelingen nodig zijn of omdat iemand ergens een studie volgt of werk heeft. Ze worden dan maximaal vijftig kilometer van die gemeente gehuisvest. Dat is nog steeds hartstikke ver natuurlijk. De kosten voor het ov kunnen ze vaak niet dragen.

In de meeste gevallen is er echter nog geen binding met een gemeente en wijst het COA statushouders toe aan een gemeente die er nog niet voldoende heeft gehuisvest volgens de wettelijke taakstelling. Die taakstelling geeft aan hoeveel statushouders een gemeente per half jaar moet huisvesten. Statushouders kunnen zonder geldige reden geen gemeente weigeren. Ook met het aangeven van een voorkeur, omdat ze bijvoorbeeld als ze ergens vrienden hebben wonen, wordt in de praktijk niet veel gedaan.’

Welke woningen krijgen statushouders toegewezen?

‘Dat is voornamelijk sociale huur, omdat die woningen er al zijn en ze een relatief lage huurprijs hebben.

Statushouders krijgen vaak de minst aantrekkelijke woningen, die andere woningzoekers hebben geweigerd. Denk aan woningen op een onpraktische lokatie, ver weg van voorzieningen, of woningen die sterk verouderd zijn. Meestal krijgen statushouders via bijzondere bijstand een leenbedrag voor de stoffering en inrichting van de woning. Dit bedrag wordt dan gedurende enkele jaren ingehouden op hun uitkering.

En als er geen sociale huurwoningen meer zijn?

‘Dan worden ze in tijdelijke woningen gehuisvest: flexwoningen. Bijvoorbeeld in containerwoningen of chalets. Die plaatst de gemeente op gemeentelijke bouwgrond of grond waar pas over een aantal jaren een bestemming voor is.

Een andere mogelijkheid is een groter pand dat geschikt is gemaakt voor bewoning, zoals een leegstaand verzorgingshuis of kantoor. Alleenstaande statushouders worden hier gehuisvest en delen dan een gemeenschappelijke keuken en sanitair.

Of er worden boten of grote gebouwen ingezet als zogenoemde doorstroomlocatie, ter overbrugging van de periode tussen opvang en huisvesting. Daar kunnen veel statushouders tegelijk — met een vervelend woord — ‘geparkeerd’ worden. Dat geeft even lucht, want het gaat om grote aantallen, die meetellen voor de taakstelling. Maar statushouders vinden het vaak niet prettig om maandenlang met zovelen op een schip te leven.’

Dat klinkt alsof statushouders nooit een prettige woning op een goede locatie toegewezen krijgen.

‘Gelukkig is dat niet zo. Een project met tijdelijke woningen waar ik positieve verhalen over hoor is ‘Elzenhagen’ in Amsterdam Noord. Naar dit project komen bestuurders zelfs vanuit het buitenland kijken. Hier woont een mix aan mensen: statushouders, maar ook andere mensen die met spoed een woning nodig hebben, zoals studenten.

Die mix is mooi, want je wil niet dat het een gesloten gemeenschap van statushouders wordt. Je wil dat ze contact krijgen met mensen die Nederlands spreken, zodat ze de taal sneller machtig worden en sneller mee kunnen draaien in de Nederlandse maatschappij. Het is bovendien handig als de burens hen af en toe kunnen helpen, met het invullen van formulieren bijvoorbeeld.’

Is er ook een specifiek woonproject waar u niet zoveel goeds over hoort?

‘Een minder geslaagd voorbeeld is een project in Castricum. De gemeente had afgedankte containerwoningen overgenomen. Er mankeerde van alles aan. Ook was de ligging slecht: bij de snelweg, buiten het dorp, ver weg van alle voorzieningen. Je wordt echt depressief als ze je daar huisvesten.’

Wat als statushouders ontevreden zijn over de toegewezen woning?

‘Dan hebben ze pech, even cru gezegd. En later alsnog verhuizen zit er, door de woningkrapte, waarschijnlijk ook niet in. Ze zitten daar dus voor jaren en jaren vast.

De meeste statushouders klagen hier overigens niet over. Dat heeft te maken met culturele verschillen, maar ook met afhankelijkheid. Bij hun asielaanvraag zijn ze enorm afhankelijk van de overheid en later ook bij de huisvesting in een gemeente. Daarom is het zo mooi dat VluchtelingenWerk hen bijstaat. Bij echte misstanden kunnen wij bemiddelen.’

Volgens u maken mensen zich onterecht zorgen over de woningen die met voorrang naar statushouders gaan?

‘Ja. De overheid zou deze zorgen weg kunnen nemen door landelijke voorlichting te geven. Wat zijn de cijfers, wat is het beleid? Waarom komen deze mensen hierheen? Hoe gaan we met hen om?’

Ook is bijvoorbeeld scholing van personeel van woningcorporaties belangrijk. Zij krijgen boze woningzoekers aan hun bureau met de vraag: “waarom krijgen statushouders al onze woningen?”

Dan is het van belang dat medewerkers de juiste informatie kunnen geven. Ik heb medewerkers meegemaakt die zelf heel negatief waren over de huisvesting van statushouders en geen idee hadden over de cijfers en achtergronden. Dat kan de negatieve beeldvorming versterken.

Wat ook zinvol is om te bedenken: er worden nu een heleboel creatieve woonoplossingen bedacht, aangejaagd door de gemeentelijke taakstelling voor statushouders. Die innovatieve woonprojecten komen ook andere woningzoekers ten goede.’

VluchtelingenWerk Nederland ondersteunt vluchtelingen en asielzoekers vanaf de eerste opvang in Ter Apel totdat ze een zelfstandig leven in Nederland hebben opgebouwd. Medewerkers en vrijwilligers begeleiden de asielzoekers bij de asielprocedure en beantwoorden juridische vragen. Ook helpen ze bij de aanvragen voor gezinsherenigingen en begeleiden ze statushouders bij hun inburgering en verdere integratie. De organisatie is actief in 74 procent van alle gemeenten.

Beleidsmedewerker
Erna Lensink